

Горбата Людмила Петрівна, аспірант кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності, Навчально-науковий інститут неперервної освіти і туризму, Національний університет біоресурсів і природокористування України, 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 11, e-mail: luda_gorbata@ukr.net, тел. (096) 7814806, <https://orcid.org/0000-0003-4487-6357>.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті наголошено, що з огляду на активний розвиток інформаційного суспільства проблема механізму інформаційної відкритості в діяльності органів публічної влади України набуває все більшої актуальності.

Визначено, що у сучасному суспільстві широку популярність набувають питання впровадження механізмів прозорості та відкритості органів публічної влади як дієвих інструментів протидії корупції. Якість інформації на офіційних сайтах, онлайн-платформах та вільний доступ громадян до інформації про діяльність органів публічної влади є одними з головних чинників відкритості.

На основі аналізу поняття «механізм державного управління» у статті представлено авторське поняття «механізм інформаційної відкритості органів публічної влади».

Під механізмом інформаційної відкритості органів публічної влади запропоновано розуміти сукупність засобів організації управлінських процесів в органах публічної влади, які відображають стійкі взаємозалежності та взаємодії між вищевказаними органами та громадськістю з метою всебічного висвітлення своєї діяльності для виконання цілей (завдань) публічного управління відповідно до їх правового статусу.

Проаналізовано проблеми механізму інформаційної відкритості органів публічної влади.

Запропоновано напрями вирішення даного питання (якого), реалізація яких дасть змогу зробити більш ефективним механізм інформаційної відкритості органів публічної влади в Україні, що в свою чергу підвищить рівень довіри громадської до зазначених вище органів. Запропоновано ухвалити спеціальний закон, який би вніс визначеність у тлумаченні терміну «інформаційна відкритість», визначив би механізм та врегулював питання діяльності органів публічної влади у напрямку забезпечення прозорості і відкритості.

Ключові слова: інформаційна відкритість, органи публічної влади, механізм, громадськість, взаємодія.

Gorbata Lyudmila Petrivna, graduate student of the Department of Public Management and Innovation Management, UI of Continuing Education and Tourism, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 11, Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine, e-mail: luda_gorbata@ukr.net, tel. (096) 7814806, <https://orcid.org/0000-0003-4487-6357>.

IMPROVEMENT OF THE MECHANISM OF INFORMATION OPENING OF PUBLIC AUTHORITIES ACTIVITIES IN UKRAINE

Abstract. In the article notes that, given the active development of the information society, the problem of the mechanism of information transparency in the activities of public authorities of Ukraine is becoming increasingly important.

It has been determined that in modern society the issues of introducing transparency and openness mechanisms of public authorities as effective tools to combat corruption are gaining wide popularity. The quality of information on official websites, online platforms and the free access of citizens to information on the activities of public authorities is one of the main factors of openness.

Based on the analysis of the concept of "public administration mechanism", the author presents the concept of "mechanism of information transparency of public authorities."

It is proposed to understand the mechanism of information openness of public authorities as a set of means for organizing management processes in public authorities, reflecting the stable interdependencies and interactions between the above bodies and the public in order to comprehensively cover their activities in order to fulfill the goals (tasks) of public administration in accordance with their legal status.

The problems of the mechanism of information openness of public authorities are analyzed.

Directions of solving this issue are proposed, the implementation of which will make the mechanism of information transparency of public authorities in Ukraine more effective, which in turn will increase the level of public trust in the above authority. It is proposed to adopt a special law that would introduce certainty in the interpretation of the term "information openness", define the mechanism and regulate the issues of the activities of public authorities in the direction of ensuring transparency and openness.

Keywords: information openness, public authorities, mechanism, public, interaction.

Постановка проблеми. Важливим аспектом ефективної реалізації державної політики щодо сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні залишається питання інформаційної відкритості органів державної влади та органів місцевого самоврядування, діяльність яких передусім має

спрямовуватися на задоволення потреб кожного пересічного громадянина [1; 2, С. 156], що неможливо забезпечити без незалежних суспільних засобів масової інформації. Інформаційна відкритість в діяльності органів публічної влади є невід'ємною характеристикою здійснення ефективного публічного управління та обов'язковою умовою перетворення держави на шляху демократичного розвитку суспільства.

Водночас, вирішення проблеми достатнього рівня інформаційної відкритості спонукає органи публічної влади до пошуку нових механізмів забезпечення такої відкритості в Україні. А з огляду на активний розвиток інформаційного суспільства проблема механізму інформаційної відкритості в діяльності органів публічної влади України набуває все більшої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що у наукових колах ведуться численні дискусії стосовно теоретичних та практичних питань, пов'язаних з механізмом інформаційної відкритості органів публічної влади в Україні. Дану проблему досліджували такі науковці, як: Е. Афонін, О. Бабінова, І. Василенко, Ю. Габермас, Н. Гудима, О. Григорян, Д. Гунін, І. Жаровська, І. Ібрагімова, В. Комаровський, О. Літвінов, В. Мельниченко, О. П'ятіна, С. Телешун, Є. Тихомирова та ін.

Дана праця безпосередньо пов'язана із науковими дослідженнями кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності навчально-наукового інституту неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України, які здійснюються у межах науково-дослідної теми «Теоретичні засади і механізми реалізації інноваційних процесів у публічному управлінні» (ДР №118U100146).

Мета статті. На основі визначення поняття «механізм інформаційної відкритості органів публічної влади», аналізу проблемних питань та пошуку напрямів вдосконалення чинного законодавства України та практики його застосування з даного питання запропонувати рекомендації щодо удосконалення механізму інформаційної відкритості у діяльності органів публічної влади.

Виклад основного матеріалу. Оскільки змінюються підходи до здійснення своїх функцій органами публічної влади, запроваджуються нові форми та методи роботи в системі публічного управління, то і трансформації зазнають традиційні підходи до забезпечення інформаційної відкритості. Основою нової моделі управління в Україні повинна стати орієнтація на взаємодію з громадянами та їх активна участь в управлінських процесах. Цього можна досягнути, якщо громадськість буде достатньо поінформованою щодо змісту діяльності органів публічної влади та матиме реальну можливість впливу на прийняття управлінських рішень. Саме тому важливо зосередити увагу на пошуку шляхів удосконалення механізму забезпечення інформаційної відкритості органів публічної влади.

Автор статті у 2019 році брала безпосередню участь у дослідженні механізму інформаційної відкритості у діяльності органів публічної влади під час навчання за програмою навчального курсу «Перспектива», метою якої є формування «Кадрового резерву України».

У сучасному суспільстві широку популярність набувають питання впровадження механізмів прозорості та відкритості органів публічної влади як дієвих інструментів протидії корупції. Якість інформації на офіційних сайтах, онлайн-платформах та вільний доступ громадян до інформації про діяльність органів публічної влади є одними з головних чинників відкритості.

Як ми уже зазначали у наукових колах ведуться численні дискусії навколо теоретичних та практичних питань, пов'язаних з механізмом інформаційної відкритості органів публічної влади в Україні. Хоча єдиного підходу щодо тлумачення терміну «механізм інформаційної відкритості органів публічної влади» досі не напрацьовано. З огляду на сказане, необхідно звернутися до поняття «механізми державного управління», на основі якого здійснимо спробу сформулювати власне визначення «механізм інформаційної відкритості органів публічної влади».

Термін «механізм» досить часто використовується у різних сферах життєдіяльності. З цього приводу французький вчений Анрі Кульман наголошував на існуванні величезного числа механізмів, які на його думку, являють собою систему елементів (цілей, функцій, методів, організаційної структури і суб'єктів) та об'єктів управління, в якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління на необхідний стан або реакцію об'єктів управління, що має вхідні посилки і результуючу реакцію [3, С. 13–14].

В. Б. Авер'янов це поняття визначає таким чином: механізм державного управління – це сукупність відповідних державних органів, організованих у систему для виконання цілей (завдань) державного управління відповідно до їх правового статусу, та масив правових норм, що регламентують організаційні засади та процес реалізації вказаними органами свого функціонального призначення. Звідси складовими елементами зазначеного механізму виступають: 1) система органів виконавчої влади; 2) сукупність правових норм, що регламентують як організаційну структуру системи органів виконавчої влади, так і процеси її функціонування та розвитку [4].

Н. Р. Нижник, О. А. Машков визначають це поняття у широкому розумінні як складову частину системи управління, що забезпечує вплив на внутрішні (коли йдеться про механізм управління організацією) та зовнішні (коли говорять про механізм взаємодії з іншими організаціями) фактори, від стану яких залежить результат діяльності об'єкта управління [5, С. 37–49]. Схоже визначення дають автори книги [6]. Вони вважають, що «механізм управління – це складова системи управління, що забезпечує здійснення впливу на фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта. При цьому механізм має відобразити стійкі взаємозалежності та взаємодії між елементами керованої системи, забезпечувати узгодження їх інтересів» [6, С. 235–236].

В. Д. Бакуменко, В. М. Князєв зазначають, що механізм державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей. Схема

реального механізму державного управління містить цілі, рішення, впливи, дії, результати. Комплексний механізм державного управління вони визначають як систему політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [7, С. 116–117].

В. Д. Бакуменко та Д. О. Безносенко зазначають, що механізми державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на будь-які суспільні відносини з метою досягнення поставлених цілей [8].

П. В. Присяжнюк вважає, що «інформаційний механізм управління – забезпечення збору і оперативної доставки нової достовірної, актуальної інформації щодо суб'єктів зовнішнього середовища управлінському персоналу всіх рівнів підприємства, яка структурована відповідно до виконуваних ним функцій і завдань. Для забезпечення ефективного впровадження механізму управління в дію, по відношенню до того чи іншого виробничо-господарського процесу, він повинен бути інформаційно забезпеченим, через збір статистичних даних, обстеження та аналіз існуючого становища тієї ніші, в яку планується інвестування та залучення додаткового капіталу, маркетингова оцінка ринків. Цей вид механізму управління стимулює організацію попередньо вивчати стан та ситуацію перед тим, як планувати вкладати фінансові кошти, дає змогу оцінити стан входу на ринок та спрогнозувати те, яким буде кінцевий результат» [9].

Вивчивши наукові джерела, можемо зробити висновок про наявність великої кількості визначень поняття «механізм державного управління», яке характеризують як сукупність державних органів, систему практичних заходів і методів тощо. Ми підтримаємо позицію В. Я. Малиновського, який визначає механізм державного управління як сукупність засобів організації управлінських процесів та способів впливу на розвиток керованих об'єктів із використанням відповідних методів управління, спрямованих на реалізацію цілей державного управління [10, С. 65].

Варто зазначити, що аналіз наукових джерел дав змогу віднайти лише одне узагальнене визначення механізму забезпечення відкритості органів влади. Так, М. Пашковська зазначає, що під механізмом забезпечення прозорості та відкритості в діяльності органів державної влади потрібно розуміти складну систему, яка має визначену структуру, методи, важелі, інструменти впливу, відповідне правове, нормативне та інформаційне забезпечення, що в цілому впливають на рівень прозорості та відкритості в діяльності органів державної влади [11].

Як бачимо, дане поняття не відображає сутність інформаційної відкритості та її особливостей, є надзвичайно широким і підлягає удосконаленню.

На нашу думку, під механізмом інформаційної відкритості органів публічної влади доцільно розуміти сукупність засобів організації управлінських процесів в органах публічної влади, які відображають стійкі взаємозалежності та взаємодії між вищевказаними органами та

громадськістю з метою всебічного висвітлення своєї діяльності для виконання цілей (завдань) публічного управління відповідно до їх правового статусу.

Далі слід розглянути проблемні питання механізму інформаційної відкритості органів публічної влади. З цього приводу потрібно зауважити, що для того, аби бути ефективною, влада потребує фундаментальних змін у системі публічного управління. Ці зміни можна досягнути за допомогою удосконалення існуючих, та впровадження нового механізму інформаційної відкритості у діяльності органів публічної влади.

О. В. Літвинов, С. О. Кіян справедливо зауважують, що на сьогоднішній день відсутня сучасна нормативно-правова база щодо забезпечення інформаційної відкритості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, залучення громадськості до процесу розробки та прийняття публічних рішень. Науковці також звертають увагу на те, що регуляторна політика за своєю ідеологією, за своїм поширенням практично на всі органи публічної влади, рішення яких стосуються інтересів суб'єктів господарювання, має стати підґрунтям для перебудови системи публічного управління, основним інструментом, що забезпечить нову якість системи публічного управління [12].

Отже, підсумовуючи підтримаємо думку М. Пашковської, що необхідно ухвалити спеціальний закон, який би вніс визначеність у тлумаченні термінів “інформаційна відкритість”, визначив би механізм та врегулював питання діяльності органів публічної влади у напрямку забезпечення інформаційної відкритості [11]. Доцільно відмітити, що у 2000 році був розроблений законопроект «Про інформаційну відкритість органів державної влади та вищих посадових осіб України», проте так і не був прийнятий.

На думку К.В. Меліхова, створення ефективного законодавства не дозволить забезпечити відкритості, поки не відбудеться певних змін у масовій свідомості не тільки державних службовців, а взагалі в суспільстві в цілому [13, С. 62].

Ще однією проблемою у механізмі інформаційної відкритості органів публічної влади є формування організаційної культури у працівників вказаних вище органів влади.

Так, у процесі формування інформаційної політики органи публічної влади мають більше уваги приділяти і організаційній культурі, запроваджувати такі підходи до інформаційної відкритості, які б укорінювались в колективі, підтримувались переважною більшістю і з часом становили одну із сталих традицій та звичок в установі. Бути відкритим має стати «сучасним». На жаль, на сьогодні питанню формування організаційної культури в органах державної влади приділяється необґрунтовано мало уваги, якщо не сказати, що не приділяється взагалі. Роль організаційної культури у забезпеченні інформаційної відкритості на сьогодні є недооціненою.

У цьому контексті актуальною є проблема формування нової організаційної культури державної та муніципальної служб України, яка б

відповідала сучасним політичним, економічним, соціальним реаліям та обумовлювала принципово новий порядок організаційно-управлінських взаємодій, до яких залучені державні службовці [14].

Одночасно метою формування нової організаційної культури в державному управлінні є розвиток у державних службовців розуміння певної ідеології відповідного органу влади, в якому вони проходять службу, систему цінностей, єдиних стандартів поведінки, спілкування з колегами та службовцями інших органів державної влади [15].

До проблем інформаційної відкритості органів публічної влади ми можемо віднести і недостатню обізнаність у реалізації інноваційними методами інформаційної взаємодії органів державної влади і громадськості.

Актуальним питанням наразі є створення системи навчальних курсів і відкриття нових спеціалізацій в закладах професійного навчання державних та муніципальних службовців щодо навчання інноваційним моделям інформаційної взаємодії органів публічної влади і громадськості, оволодіння вказаними особами новими управлінськими технологіями і механізмами інформаційного спілкування з інститутами громадянського суспільства і громадянами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, ми можемо погодитися з думкою про те, що важливою умовою ефективного функціонування механізмів державного управління безперечно є чітке їх налагодження та відпрацювання на всіх рівнях влади, управління та у суспільстві [16, С. 11].

Для покращення механізму інформаційної відкритості органів публічної влади доцільно розробити комплексну програму діяльності за напрямками:

1. Удосконалення нормативно-правового забезпечення. Актуальним залишається питання щодо прийняття закону, який би врегулював поняття інформаційної відкритості органів публічної влади, передбачив чіткий механізм її реалізації, форми, методи, засоби тощо.

2. Формування організаційної культури державної та муніципальної служб України, яка б відповідала сучасним політичним, економічним, соціальним реаліям та обумовлювала принципово новий порядок організаційно-управлінських взаємодій, до яких залучені державні службовці.

3. Створення системи навчальних курсів і відкриття нових спеціалізацій в закладах професійного навчання державних та муніципальних службовців щодо навчання інноваційним моделям інформаційної взаємодії органів публічної влади і громадськості.

Реалізація цих напрямів дасть змогу зробити більш ефективним механізм інформаційної відкритості органів публічної влади в Україні, що в свою чергу підвищить рівень довіри громадськості до зазначених вище органів.

Література:

1. Чому необхідно ухвалити зміни до Закону про суспільне мовлення. // Інтернет-видання Телекритика. URL: <http://www.telekritika.ua/pravo/2015-03-19/105089> (дата звернення: 20.05.2020).
2. Gryshchenko I. The impact on the formation of personal needs leadership. *Scientific Bulletin of National Mining University (SciVerse Scopus)*. 2016. Vol. 4, pp. 154–160.
3. Кульман А. Экономические механизмы: Пер. с франц. Под общ. ред. Н. И. Хрусталевой. М.: Прогресс; Универс, 1993. 192 с.
4. *Державне управління: теорія і практика.* / за заг. ред. проф. В. Б. Авер'янова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. 432 с.
5. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління: навч. посібн. За заг. ред. Н. Р. Нижник. К.: УАДУ, 1998. 160 с.
6. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: навч. посібник / За заг. ред. Нижник Н. Р., Олуйка В. М. Л.: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2002. 352 с.
7. Державне управління: Словник-довідник. / За заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. К.: Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
8. Бакуменко В. Д., Безносенко Д. О. Виявлення комплексу проблем державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України, розробка пропозицій щодо вдосконалення системи державного управління цими процесами: науково-дослідна робота. К.: НАДУ при Президентові України; Центр навчання і досліджень з європейської та євроатлантичної інтеграції України. 2006. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=FVSmcGcAAAAJ&hl=ru> (дата звернення: 20.05.2020).
9. Присяжнюк П. В. Механізм управління: сутність, види та складові. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7539> (дата звернення 20.05.2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.150](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.150)
10. Малиновський В. Я. Державне управління: Вид. 2-ге, доп. і перероб. К.: Атіка, 2003. 576 с.
11. Пашковська М. Удосконалення механізмів забезпечення прозорості і відкритості в діяльності органів державної влади. / Науковий блог Національного університету «Острозька академія». URL: <https://naub.oa.edu.ua/2012/udoskonalennya-mehanizmiv-zabezpechennya-prozorosti-i-vidkrytosti-v-diyalnosti-orhaniv-derzhavnoji-vlady/> (дата звернення: 20.05.2020).
12. Літвінов О.В., Кіян С.О. Роль інформаційної відкритості органів влади у здійсненні державної регуляторної політики. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/10-LITVINOV-KIYAN.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).
13. Меліхов К. В. Шляхи удосконалення інформаційного забезпечення органів державної влади. *Теорія і практика соціального управління*. 2010. № 3 (27). С. 60-64.
14. Бондаренко Є. Організаційна культура державної служби: сутнісні характеристики та визначення поняття. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2009. Вип. 2 (2). URL: <http://dridu.dp.ua/zbirnik/2009-02/09bemhvp.pdf> (дата звернення: 20.05.2020).
15. Дегтяренко О. Г., Тюріна Ю. О. Науково-практичні засади забезпечення відкритості та прозорості функціонування органів державної влади. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2017. № 1. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/68363/1/Dehtiarenko_vlada.pdf;jsessionid=CAE611965D2D0B409FC20E7A1DC1B6C2 (дата звернення: 20.05.2020).
16. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України : конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів. Уклад.: Е. А. Афонін, О. В. Суший. К.: НАДУ, 2010. 48 с.

References:

1. Chomu neobkhdno ukhvalyty zminy do Zakonu pro suspilne movlennia [Why it is necessary to adopt amendments to the Law on Public Broadcasting]. (2015). *www.telekritika.ua*. Retrieved from <http://www.telekritika.ua/pravo/2015-03-19/105089> [in Ukrainian].
2. Gryshchenko, I. (2016). The impact on the formation of personal needs leadership. *Scientific Bulletin of National Mining University (SciVerse Scopus)*, 4, 154-160 [in English].
3. Kulman, A. (1993). *Ekonomicheskie mekhanizmy [Economic mechanisms]*. (N. I. Khrustaleva, Trans). Moscow: Progress; Univers [in Russian].
4. Averianov, V. B. (Eds.). (1998). *Derzhavne upravlinnia v Ukraini [Public administration in Ukraine]*. Kyiv: Yurinkom Inter. Retrieved from <http://www.lawbook.by.ru/admin/averjanov/2-2.shtml> [in Ukrainian].
5. Nyzhnyk N. R., Mashkov O. A. (1998). *Systemnyi pidkhd v orhanizatsii derzhavnoho upravlinnia [System approach in the organization of public administration]*. N. R. Nyzhnyk (Eds.). Kyiv: UADU [in Ukrainian].
6. Nyzhnyk, N. R., Oluika, V. M. (Eds.). (2002). *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: naukovi, pravovi, kadrovi ta orhanizatsiini zasady [Public administration in Ukraine: scientific, legal, personnel and organizational principles]*. Lviv: Vyd-vo Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha» [in Ukrainian].
7. Kniazieva, V. M., Bakumenka, V. D. (Eds.). (2002). *Derzhavne upravlinnia: Slovnyk-dovidnyk [Public administration: Dictionary-reference book]*. Kyiv: Vyd-vo UADU [in Ukrainian].
8. Bakumenko, V. D., Beznosenko, D. O. (2006). *Vyivlennia kompleksu problem derzhavnoho upravlinnia protsesamy yevropeiskoi ta yevroatlantlychnoi intehtatsii Ukrainy, rozrobka propozytsii shchodo vdoskonalennia systemy derzhavnoho upravlinnia tsymy protsesamy [Identification of a set of problems of public management of European and Euro-Atlantic integration of Ukraine, development of proposals for improving the system of public management of these processes]*. Kyiv: NADU pry Prezydentovi Ukrainy; Tsentr navchannia i doslidzhen z yevropeiskoi ta yevroatlantlychnoi intehtatsii Ukrainy. Retrieved from <http://www.napa-eurostudies.org.ua/2-2.rtf> [in Ukrainian].
9. Prysiazhniuk, P. V. (2019). Mekhanizm upravlinnia: sutnist, vydy ta skladovi [Management mechanism: essence, types and components]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7539> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.150 [in Ukrainian].
10. Malynovskyi, V. Ya. (2003). *Derzhavne upravlinnia [Public administration]*. (2nd ed, rew.). Kyiv: Atika [in Ukrainian].
11. Pashkovska, M. (2012). Udoskonalennia mekhanizmv zabezpechennia prozorosti i vidkrytosti v diialnosti orhaniv derzhavnoi vlady [Improving mechanisms for ensuring transparency and openness in the activities of public authorities]. *naub.oa.edu.ua*. Retrieved from <https://naub.oa.edu.ua/2012/udoskonalennya-mekhanizmv-zabezpechennya-prozorosti-i-vidkrytosti-v-diialnosti-orhaniv-derzhavnoi-vlady/> [in Ukrainian].
12. Litvinov, O. V., Kiian, S. O. (2006). Rol informatsiinoi vidkrytosti orhaniv vlady u zdiisnenni derzhavnoi rehuliatornoj polityky [The role of information openness of government in the implementation of state regulatory policy]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public administration: theory and practice*, 1. Retrieved from <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/10-LITVINOV-KIYAN.pdf> [in Ukrainian].
13. Melikhov, K. V. (2010). Shliakhy udoskonalennia informatsiinoho zabezpechennia orhaniv derzhavnoi vlady [Ways to improve the information support of public authorities]. *Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity – Problems and prospects of formation of the national humanitarian and technical elite*, 3, 60-64 [in Ukrainian].
14. Bondarenko, Ye. (2009). Orhanizatsiina kultura derzhavnoi sluzhby: sutnisni kharakterystyky ta vyznachennia poniattia [Organizational culture of civil service: essential characteristics and definitions]. *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka – Public administration: theory and practice*, 2(2). Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Patp/2009_2/09bemhvp.pdf [in Ukrainian].
15. Dehtiarenko, O. H., Tiurina, Yu. O. (2017). Naukovo-praktychni zasady zabezpechennia vidkrytosti ta prozorosti funktsionuvannia orhaniv derzhavnoi vlady [Scientific and practical principles of ensuring openness and transparency of public authorities]. *Visnyk SumDU. Seriiia «Ekonomika» – Visnyk of Sumy State University. Economy series*, 1. Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

download/123456789/68363/1/Dehtiarenko_vlada.pdf;jsessionid=CAE611965D2D0B409FC20E7A1DC1B6C2 [in Ukrainian].

16. Afonin, E. A., Sushyi, O. V. (Eds.). (2010). *Transparentnist vlady v konteksti yevropeiskoi intehratsii Ukrainy [Transparency of power in the context of Ukraine's European integration]*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].